

Революционният път на П.Хитов далеч не е лек и гладък, въпреки неизменния му патриотичен светоглед и големия негов авторитет сред сънародниците и чужденците. Независимо от това и от често несправедливите критики при случаите, когато по независещи обикновено от него условия той не е в състояние, въпреки усилията си, да отговори на нуждите на времето и конкретните задачи на освободителното движение. Но въпреки обикновено незаслужените упреци срещу него в определени моменти от дейци, непознаващи или забравящи реалните обстоятелства, при които той е принуден да действа, или по субективни съображения на отделни лица, П.Хитов запазва в представите на българите и до освобождението на България, и след него - до кончината си - своя облик на емблематична фигура за българското революционно движение и в борбите на нацията да извоюва свободата си. Като войвода, какъвто е през целия си активен живот в освободителното движение, той неизменно олицетворява и четите като форма на въоръжена борба с трайно присъствие, но и с променящи се във времето функции, задачи и политическо съдържание, обусловени от историческите обстоятелства и развитието на националнореволюционната идеология и практика.

Така, наред с четиримата идеолози и ръководители Раковски, Каравелов, Левски и Ботев, той остава в националното съзнание като символ на горещо родолюбие и жертвоготовност, на безкомпромисен борец за свободата на България.

Двете взаимно преплитачи се теми: за мястото и ролята на Панайот Хитов в освободителните борби и за четите като организирана форма на въоръжените сили в тези борби във върховите моменти на подготовката и осъществяването на въстаническите действия, носят далеч по-широко историческо значение от буквалното си непосредствено определение. Защото и пътят на войводата, и на четите - от хайдушките до тези по време на Източната криза от 1875-1878 г., с които са свързани неговото участие и име, бележат само най-ярък израз на съдбата и революционните прояви на няколко поколения родолюбци до, през и след 60-те години на XIX в., т.е. историческата роля и приноса на хиляди възрожденци, посветили живота си на борбата за освобождение на Отечеството. От такава гледна точка обективната преценка за П.Хитов, на неговата дейност, търсения, еволюция и увлечения, както и пълноценното разбиране, освободено от кухи схеми за дълготрайното присъствие на четите в българското революционно движение до 1878 г., могат да характеризират и осмислят ролята и на войводата, и на хиляди дейци, фактически на целия поток на това движение при разностранното му развитие във времето за няколко десетилетия.

Макар че и двете съставки на общото явление - знаковото място на П.Хитов във въоръжената борба и постоянното присъствие на четите като организирана форма на тяхната реализация - да се споменават (и няма как да не се споменават) в общи курсове по история на Българското възраждане и в специализирани изследвания по конкретни теми, едва ли има основания да се смята, че те са пълноценно изследвани по същество и именно като емблематични явления. И ако основните